Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 2 czerwca 2016 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Swoboda przedsiębiorczości — Prawa podstawowe — Poszanowanie prawa własności — Szczególny reżim dziedziczenia gospodarstw rolnych — Karta praw podstawowych Unii Europejskiej — Zakres stosowania — Stosowanie prawa Unii — Brak — Okoliczności faktyczne postępowania głównego poprzedzające datę przystąpienia danego państwa członkowskiego do Unii Europejskiej — Oczywisty brak właściwości Trybunału

W sprawie C-50/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Rejonowy w Koninie (Polska) postanowieniem z dnia 12 stycznia 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 stycznia 2016 r., w postępowaniu wszczętym przez

**Halinę Grodecką**

przy udziale:

**Józefa Konieczki i in.,**

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: F. Biltgen, prezes izby, A. Borg Barthet i M. Berger (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: A. Calot Escobar,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy w drodze postanowienia z uzasadnieniem zgodnie z art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

**Postanowienie**

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2 TFUE i 8 TFUE, art. 1 protokołu dodatkowego nr 1 do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanych dalej, odpowiednio „protokołem nr 1" i „EKPC"), art. 14 EKPC, a także art. 17 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą").

* Język postępowania: polski.

2 Wniosek ten został złożony w ramach wszczętego przez Halinę Grodecką postępowania w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po Kazimierzu Konieczce, zmarłym w dniu 10 października 2000 r.

## Ramy prawne

3 Artykuły 1058 i nast. kodeksu cywilnego, w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych postępowania głównego, przewidywały szczególny reżim ustawowego dziedziczenia gospodarstw rolnych obejmujących grunty rolne o powierzchni przekraczającej 1 ha. Artykuł 1059 kodeksu cywilnego stanowił zasadniczo, że gospodarstwo rolne dziedziczyli z ustawy tylko spadkobiercy, którzy w chwili otwarcia spadku pracowali przy produkcji rolnej lub mieli w szczególności przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej, z wyłączeniem spadkobierców niespełniających tych warunków. Artykuł 1064 tego kodeksu przewidywał, że rozporządzenie Rady Ministrów określi w szczególności, jakie przygotowanie zawodowe uważa się za odpowiednie do prowadzenia produkcji rolnej i pozwalające na dziedziczenie gospodarstwa rolnego.

4 Na mocy art. 1063 kodeksu cywilnego gospodarstwo rolne spadkobiercy dziedziczyli na zasadach ogólnych tylko wtedy, gdy ani małżonek spadkodawcy, ani żaden z jego krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy nie spełniali warunków przewidzianych dla dziedziczenia gospodarstwa rolnego.

5 W końcu art. 925 kodeksu cywilnego stanowi, że spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku.

## Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

6 Spór zawisły przed Sądem Rejonowym w Koninie dotyczy złożonego przez H. Grodecką wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym w dniu 10 października 2000 r. K. Konieczce. W skład tego spadku wchodzi między innymi gospodarstwo rolne o powierzchni przekraczającej 1 ha.

7 Z postanowienia odsyłającego wynika, że postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie przepisów mających zastosowanie do okoliczności faktycznych postępowania głównego zmierza do ustalenia w szczególności charakteru gospodarstwa rolnego należącego do spadku lub części spadku, jak też spadkobiercy lub spadkobierców. Wymóg ustalenia tego charakteru dotyczył jedynie spadków, których otwarcie miało miejsce, tak jak w sprawie głównej, przed dniem 14 lutego 2001 r., w którym opublikowany został wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r., stwierdzający niekonstytucyjność przepisów regulujących wspomniany reżim szczególny, które w następstwie tego rozstrzygnięcia utraciły moc.

8 Sąd odsyłający ma wątpliwości co do zgodności owych przepisów z protokołem nr 1 i art. 17 ust. 1 karty. Przepisy te poprzez ograniczenia podmiotowe co do podstaw dziedziczenia gospodarstwa rolnego pozbawiają bowiem spadkobierców należnego im spadku. Spadkobierca nieposiadający kwalifikacji niezbędnych do dziedziczenia gospodarstwa rolnego zostaje faktycznie wywłaszczony przez państwo polskie z tego składnika majątku spadkodawcy.

9 Ponadto zdaniem sądu odsyłającego rozpatrywane przepisy mogą być sprzeczne z art. 14 EKPC i art. 8 TFUE, gdyż pojawia się pytanie, czy uzasadnione jest różnicowanie spadkobierców powołanych do spadku z uwagi na określone cechy przedmiotowe przewidziane w odpowiednich przepisach krajowych.

10 W tych okolicznościach Sąd Rejonowy w Koninie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 2 TFUE i 8 TFUE, art. 1 protokołu nr 1, art. 14 EKPC i art. 17 ust. 1 karty – statuujące zasadę rządów prawa, równości i niedyskryminacji oraz ochrony własności – należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się przepisom krajowym ograniczającym dziedziczenie gospodarstwa rolnego z uwagi na brak cech przedmiotowych określonych przez ustawę i sprecyzowanych w akcie podustawowym po stronie spadkobiercy będącego obywatelem polskim lub cudzoziemcem?”.

**W przedmiocie właściwości Trybunału**

11 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy prawo Unii sprzeciwia się przepisom krajowym ograniczającym dziedziczenie gospodarstwa rolnego, jeżeli spadkobierca nie posiada cech przedmiotowych wykazujących jego kwalifikacje do prowadzenia takiego gospodarstwa.

12 Zgodnie z art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli Trybunał jest oczywiście niewłaściwy do rozpoznania sprawy, może on w każdej chwili, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, wydać postanowienie z uzasadnieniem, bez dalszych czynności procesowych.

13 Przepis ten należy zastosować w niniejszej sprawie.

14 Należy bowiem przypomnieć, po pierwsze, że Trybunał jest właściwy do dokonywania wykładni prawa Unii jedynie w zakresie, w jakim dotyczy to jego stosowania w nowym państwie członkowskim od momentu przystąpienia tego państwa do Unii Europejskiej (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 czerwca 1999 r., Andersson i Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, pkt 31; z dnia 10 stycznia 2006 r., Ynos, C-302/04, EU:C:2006:9, pkt 36; a także postanowienie z dnia 5 listopada 2014 r., VG Vodoopskrba, C-254/14, niepublikowane, EU:C:2014:2354, pkt 10).

15 Tymczasem z postanowienia odsyłającego wynika, że okoliczności faktyczne postępowania głównego poprzedzają dzień przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii, to jest dzień 1 maja 2004 r. Spadkodawca, po którym dziedziczenie jest przedmiotem sporu głównego, zmarł bowiem w dniu 10 października 2000 r. Zgodnie z art. 925 kodeksu cywilnego nabycie spadku przez spadkobiercę nastąpiło w tym dniu.

16 Po drugie, co się tyczy w szczególności wnioskowanej wykładni art. 2 TFUE i 8 TFUE oraz art. 17 karty, z art. 51 ust. 1 karty wynika, że jej postanowienia mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim państwa te stosują prawo Unii. Artykuł 6 ust. 1 TUE, podobnie jak art. 51 ust. 2 karty, wyjaśnia, że postanowienia karty w żaden sposób nie rozszerzają kompetencji Unii określonych w traktatach.

17 Tymczasem postępowanie główne dotyczy wniosku o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie przepisów materialnych i procesowych prawa polskiego, przy czym żaden element postanowienia odsyłającego nie pozwala na stwierdzenie, by przepisy te stanowiły zastosowanie prawa Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty lub też by dotyczyły „działania” Unii w rozumieniu art. 8 TFUE.

18 W konsekwencji Trybunał nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie w zakresie, w jakim dotyczy ono wykładni art. 2 TFUE i 8 TFUE oraz art. 17 karty (zob. podobnie wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Omalet, C-245/09, EU:C:2010:808, pkt 18; a także postanowienie z dnia 30 maja 2013 r., Fierro i Marmorale, C-106/13, niepublikowane, EU:C:2013:357, pkt 11–14 i przytoczone tam orzecznictwo).

19 Co się tyczy wreszcie wnioskowanej wykładni art. 1 protokołu nr 1, jak też art. 14 EKPC, postanowienia te pokrywają się wprawdzie częściowo z art. 17 karty, ustanawiającym ochronę prawa własności, jak też z jej art. 21, ustanawiającym zakaz dyskryminacji, niemniej jak już stwierdzono w pkt 17 niniejszego postanowienia, postanowienie odsyłające nie zawiera żadnego konkretnego elementu pozwalającego na uznanie, by przedmiot sporu głównego miał związek z prawem Unii. W tej sytuacji Trybunał nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (zob. podobnie postanowienie z dnia 1 marca 2011 r., Chartry, C-457/09, EU:C:2011:101, pkt 25, 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

20 W świetle całości powyższych rozważań należy stwierdzić na podstawie art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, że Trybunał jest oczywiście niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie zadane przez Sąd Rejonowy w Koninie.

**W przedmiocie kosztów**

21 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) postanawia, co następuje:

**Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest oczywiście niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie zadane przez Sąd Rejonowy w Koninie (Polska).**

Podpisy